

Wyrok z dnia 19 kwietnia 2001 r.

I PKN 362/00

1. Przepis art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.) nie dopuszcza możliwości wliczenia do okresu zatrudnienia uprawnionego pracownika pracy wykonywanej w innym zakładzie pracy niż komercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe (bank państwowy) i powstała z niego spółka.

2. Pozbawienie uprawnionego pracownika należnych mu nieodpłatnie akcji stanowi szkodę w rozumieniu art. 361 § 2 KC, niezależnie od tego, czy zakupił on je z własnych środków na giełdzie oraz czy istnieją czasowe ograniczenia w możliwości zbywania tych akcji.

Przewodniczący SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Walerian Sanetra (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2001 r. sprawy z powództwa Zbigniewa P. przeciwko Bankowi P. Spółce Akcyjnej - Grupie P. Spółce Akcyjnej - Oddziałowi w C. i Bankowi P. Spółce Akcyjnej - Grupie P. Spółce Akcyjnej - Centrali w W. o odszkodowanie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 3 lutego 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację i nie obciążył powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

W imieniu powoda Zbigniewa P. wniesiona została kasacja od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 3 lutego 2000 r. [...], którym oddalona została jego apelacja od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 3 września 1999 r. [...].

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo Zbigniewa P. przeciwko Bankowi P. SA - Grupa P. SA Oddziałowi w C. i Bankowi P. SA Grupa . SA - Centrali w W. o

29.325 zł i zasądził od powoda na rzecz Banku P. SA - Grupa SA Centrali w W. - kwotę 1699.22 zł tytułem kosztów procesu. Powód był zatrudniony: 1. w NBP - Oddziale Wojewódzkim w C. od 1 czerwca 1976 r. do 31 grudnia 1988 r., 2. w NBP Oddziale Okręgowym w C. w okresie od 1 do 31 stycznia 1989 r., 3. w Banku D. - Oddziale w C. od 1 lutego 1989 r. do 25 listopada 1991 r., 4. w Banku D. SA - Oddziale w C. od 26 listopada 1991 r. do 15 września 1996 r., 5. w Banku D. SA - Grupa P. SA w C. od 16 września 1996 r. do 1 lipca 1997 r. Postanowieniem z dnia 4 grudnia 1998 r. Sąd Rejonowy w L. Wydział Gospodarczy Rejestrowy wykreślił z rejestru handlowego Bank D. SA - Grupa P. SA w L. wobec połączenia Banku z Bankiem P. SA - Grupa P. SA w W. jako bankiem przejmującym [...]. Powód otrzymał zaświadczenia Banku D. SA - wydane w celu ustalenia uprawnień do nieodpłatnego nabycia akcji Banku P. SA - Grupa P. SA w W. należących do Skarbu Państwa - wykazujące okres zatrudnienia, według stanu na dzień przekształcenia banku państwowego w spółkę akcyjną: 1. z 26 maja 1997 r., obejmujące okres 15 lat 5 miesięcy 25 dni, 2. z 7 listopada 1997 r., wskazujące okres 2 lat 10 miesięcy 25 dni. Z kolejnego zaświadczenia Banku z dnia 2 stycznia 1998 r. wynika, że okres zatrudnienia powoda do dnia konsolidacji sprawozdań finansowych wynosił łącznie 8 lat 5 miesięcy 1 dzień (od 1 lutego 1989 r. do 1 lipca 1997 r.). Na podstawie umowy nieodpłatnego zbycia akcji z dnia 25 stycznia 1999 r. - zawartej pomiędzy Skarbem Państwa reprezentowanym przez Ministra Skarbu Państwa (zbywającym) a powodem Zbigniewem P. - nabywający uzyskał 845 akcji zwykłych na okaziciela serii A Spółki Akcyjnej Bank P. SA - Grupa P. SA, każda o wartości nominalnej 1 zł. Powód został zaliczony do czwartej grupy stażowej, w której na jednego zatrudnionego przypada 845 akcji. Żądanie pozwu zmierzało by w stażu pracy uwzględniono również wcześniejszy okres zatrudnienia powoda, tj. od 1 czerwca 1976 r. do 31 stycznia 1989 r., co w konsekwencji sytuowałoby go w grupie siódmej i uprawniało do nabycia 1504 akcji, co według kursu akcji Banku P. z dnia 25 stycznia 1999 r. wynoszącego 44,50 zł stanowi 29.325 zł dochodzone pozwem (659 x 44,50 zł). Zdaniem Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia kwestii, czy powód winien mieć zaliczony okres pracy w NBP do stażu pracy uprawniającego do nieodpłatnego nabycia akcji Banku P. SA, należącego do Skarbu Państwa. Uprawnienie pracowników do nabywania akcji uregulowano w art. 36 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.), stanowiąc w jego ust. 4, iż akcje zbywa się nieodpłatnie w grupach

wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa państwowego. Minister Skarbu Państwa w wydanym w dniu 3 kwietnia 1997 r. rozporządzeniu w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalenia liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. Nr 33, poz. 200) w § 2 ust. 2 określił, że zaliczenie uprawnionych pracowników do grupy następuje na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, potwierdzonego zaświadczeniami wydanymi przez komercjalizowane przedsiębiorstwo i spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. W umowie zawartej przez Ministra Skarbu Państwa ze Spółką Bank P. SA - Grupa P. SA w W. - w celu sprawnego przeprowadzenia nieodpłatnego udostępnienia uprawnionym pracownikom Spółki akcji należących do Skarbu Państwa - określono kategorie pracowników, do których będą kierowane wezwania do składania oświadczeń o zamiarze nieodpłatnego nabycia akcji. Za uprawnionych pracowników uznano między innymi „osoby zatrudnione przez banki zależne tworzące Grupę P. SA w dniu przekształcenia banku państwowego w spółkę akcyjną oraz osoby, które pracowały co najmniej 10 lat w Oddziale NBP, z którego powstał dany z banków zależnych wchodzących w skład Grupy P. SA jako bank państwowy i w banku państwowym do dnia jego rejestracji jako spółki akcyjnej, z którymi rozwiązano stosunek pracy w związku z ich przejściem na emeryturę lub rentę, ewentualnie z przyczyn określonych w ustawie z dnia 28 grudnia 1989 r. o tzw. zwolnieniach grupowych”. W ocenie Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych powództwo jest bezzasadne, bowiem zgłoszone przez powoda żądanie nie znajduje podstaw prawnych. Jego zdaniem za taką podstawę nie może być uznany przepis § 3 umowy z dnia 30 kwietnia 1997 r. ponieważ z Oddziału Wojewódzkiego NBP w C., w którym pracował powód, nie powstał Oddział Banku D. w C. Sąd ten podniósł, że zgodnie z Zarządzeniem Prezesa NBP z dnia 24 grudnia 1988 r. [...] w przedmiocie organizacji Banku, z dniem 31 grudnia 1988 r. został między innymi zlikwidowany Oddział Wojewódzki NBP w C. i powołany Oddział Okręgowy NBP w C. oraz oddział operacyjny pod nazwą NBP Oddział w C., posiadający numer rozliczeniowy [...]. Zarządzeniem [...] Prezesa NBP z dnia 14 lutego 1989 r. w sprawie zadań i jednostek organizacyjnych przechodzących z Narodowego Banku Polskiego do Banku D. w L. został przekazany do Banku D. Oddział NBP w C. [...], wskazany w poz. 3 załącznika Nr 1 do zarządzenia. Sąd pierwszej instancji

podkreślił, iż także ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 4, poz. 22 ze zm.) normująca w art. 79 ust. 3 status prawny pracowników banków państwowych zatrudnionych uprzednio w NBP - nie może stanowić podstawy roszczenia powoda. Dlatego jego żądanie zasądzenia równowartości dalszych akcji nie znajduje usprawiedliwienia.

Oddalając apelację powoda Sąd drugiej instancji w szczególności stwierdził, że powód w piśmie procesowym z dnia 9 czerwca 1999 r. sprecyzował ostatecznie swoje żądanie domagając się odszkodowania za utracone 659 akcji Banku P. SA Grupa Kapitałowa P. SA w W.. W uzasadnieniu żądania powołał się na winę pracodawcy polegającą na cofnięciu pierwotnie wydanego zaświadczenia o stażu pracy łącznie z całym okresem zatrudnienia w NBP i wydaniu nowych zaświadczeń, na podstawie których zaliczano go do IV grupy uprawnionych do nabycia akcji i przyznano zamiast 1504 akcji - 845 akcji Banku. Wynika stąd, że powód wywodzi swoje roszczenie z przepisów o czynach niedozwolonych, tj. art. 415 KC w związku z art. 300 KP. Podstawą wszelkich roszczeń odszkodowawczych jest istnienie szkody i związku przyczynowego między doznaną szkodą a działaniem osoby zobowiązanej do jej naprawienia (w niniejszej sprawie - działaniem pracodawcy). Ciężar dowodu wszystkich przesłanek odpowiedzialności - zgodnie z art. 6 KC - spoczywa na poszkodowanym. Powód nie wykazał, że pracodawca nie kwalifikując go do grupy osób uprawnionych do otrzymania 1504 akcji naruszył przepisy o charakterze bezwzględnie obowiązującym. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych szczegółowo tę kwestię zbadał i poczynił w tym zakresie niezbędne ustalenia. Nie istnieje zatem potrzeba powtarzania tych ustaleń, jak i dokonanej przez Sąd pierwszej instancji interpretacji przepisów prawa. Z ustaleń tego Sądu nie wynika, aby pracodawca w postępowaniu dotyczącym zbywania akcji dopuścił się jakichkolwiek zaniedbań. Przy kwalifikowaniu osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia akcji strona pozwana kierowała się przepisami ustawy o łączeniu i grupowaniu niektórych banków w formie spółki akcyjnej oraz o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Przepisy tych ustaw określają, kto jest uprawniony do nabycia akcji i jaki okres należy uwzględnić przy kwalifikowaniu do grup uprawnionych. W tej sytuacji brak jest podstaw do przyjęcia, że strona pozwana wyrządziła powodowi szkodę ze swojej winy. W jej działaniu brak było elementu bezprawności.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie istnieje również pierwsza z wymienionych wyżej przesłanek odpowiedzialności, tj. szkoda. Szkodą w rozumieniu art. 361 KC są

straty, które poszkodowany poniósł oraz korzyści, które mógłby osiągnąć gdyby mu szkody nie wyrządzono. Powód nie poniósł szkody bowiem nie zakupił na giełdzie z własnych środków takiej liczby akcji pozwanego, której nie otrzymał nieodpłatnie. Nie poniósł również szkody w postaci utraconych korzyści, wskutek tego, że nie mógł sprzedać tej liczby akcji, które otrzymałby od pozwanego nieodpłatnie, ponieważ akcje nabyte nieodpłatnie przez uprawnionych pracowników nie mogą być przedmiotem obrotu przed upływem dwóch lat od dnia zbycia przez Skarb Państwa pierwszych akcji na zasadach ogólnych (art. 38 ust. 3 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych).

Wbrew odmiennemu pogładowi apelującego Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się nieprawidłowości w obciążeniu go kosztami procesu, a to z uwagi na wynik procesu - art. 98 KPC.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 18, poz. 561 ze zm.) w związku z art. 23¹ KP oraz art. 76 ust. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o Narodowym Banku Polskim (jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 72, poz. 360 ze zm.) „poprzez ustalenie, iż okres pracy powoda u pozwanego pracodawcy powinien być liczony od dnia przejęcia części NBP przez tegoż pracodawcę, a nie od dnia zawarcia przez powoda umowy o pracę”. Zarzucono niezastosowanie § 1 ust. 1 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników (Dz.U. Nr 33, poz. 200) w związku z art. 415 KC „poprzez przyjęcie, iż wydane przez pracodawcę zaświadczenie oraz decyzja pozwanego ad. 2 o zaliczeniu powoda do określonej grupy nie wykazuje cechy działania bezprawnego”. Ponadto w kasacji zarzucono „błędną wykładnię art. 361 KC a w szczególności ustalenie, iż powód nie poniósł szkody wskutek nieotrzymania należnej ilości akcji”. W płaszczyźnie prawnoprocesowej podstawy kasacyjnej wskazane zostało naruszenie art. 231 KPC „przez nie przyjęcie domniemania prawnego, iż Oddział Banku D. w C. powstał z części Oddziału Wojewódzkiego NBP w C.”, naruszenie art. 233 KPC „poprzez przekroczenie granicy swobody oceny dowodów, a w szczególności uznanie, iż dowód w postaci protokołu przekazania przez NBP O/Okręgowy w C. do Banku D. Oddziału w C. rachunków bankowych, środków trwałych i przedmiotów nietrwałych, nie stanowił dowodu na powstanie tegoż Oddziału

Banku D. z wydzielonej części jednostki organizacyjnej NBP w C.” oraz art. 102 KPC „przez jego nie zastosowanie i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego ad. 2”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw i skutkiem tego nie została uwzględniona. W myśl art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych akcje zbywa się nieodpłatnie w grupach wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa państwowego. Z przepisu tego wynika, że przy ustalaniu stażu pracy (okresu zatrudnienia), od którego zależy liczba przysługujących uprawnionemu pracownikowi akcji (zaliczenie do określonej grupy uprawnionych wyodrębnionej zgodnie z regułami rozporządzenia z 3 kwietnia 1997 r.) uwzględnia się tylko okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku jego komercjalizacji. W przepisie tym nie wymienia się bowiem innych okresów zatrudnienia (u innych pracodawców), nie odsyła się też do regulacji dotyczących określenia „uprawnionych pracowników” (art. 2 ust. 5 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych), a więc rozstrzygających o tym komu należą się nieodpłatnie akcje (ale już nie o tym w jakiej liczbie), jak również nie upoważnia się Ministra Skarbu Państwa (ani też innego organu) do innego ukształtowania zasad ustalania tego stażu niż wynika to z tego przepisu. Oznacza to w szczególności, że przepis ten nie przewiduje możliwości uwzględnienia w okresie zatrudnienia uprawnionego pracownika pracy wykonywanej w innym zakładzie pracy niż komercjalizowane przedsiębiorstwo (i w powstałej z niego spółce), nawet jeżeli dany zakład pracy (prywatny lub państwowy) został przejęty (np. kupiony) przez przedsiębiorstwo państwowe, które następnie zostało skomercjalizowane. W art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych mowa jest bowiem tylko o okresie zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym, a nie o zatrudnieniu w jakiejś innej jednostce organizacyjnej. Komercjalizacji podlega przy tym przedsiębiorstwo państwowe, a nie przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ KC i wobec tego między innymi z tego powodu na gruncie art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych okres

zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym nie może być rozumiany jako okres zatrudnienia w „przedsiębiorstwie” pojętym tak jak to wynika z art. 55¹ KC. To zaś prowadzi do wniosku, że kasacyjny zarzut naruszenia art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych jest bezpodstawny. Należy zaznaczyć, że stawiając zarzut naruszenia tego przepisu powód w gruncie rzeczy przedstawia trojaki rodzaj argumentację. W pierwszej kolejności twierdzi, że Bank D. w L. przejął część Narodowego Banku Polskiego (w tym wyodrębnioną część Oddziału Wojewódzkiego NBP), co oznacza że została przejęta część przedsiębiorstwa (NBP) w rozumieniu art. 55¹ KC. Zakłada on tym samym, że w art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych idzie o przedsiębiorstwo w pojęciu art. 55¹ KC, a nie o przedsiębiorstwo państwowe (jako osobę prawną), co wszakże jest stanowiskiem błędnym. Drugi nurt argumentacji skargi kasacyjnej oparty jest na art. 23¹ KP. W tym zakresie twierdzi się w niej, że powód na podstawie tego przepisu z mocy prawa stał się pracownikiem Banku D. „Powód od dnia podpisania umowy o pracę z NBP, co nastąpiło w dniu 1.06.1976 r., pozostaje w tym samym stosunku pracy do dziś. A więc okres jego pracy w Banku D. (obecnie Bank P. S.A.), w rozumieniu art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji..., w związku z art. 23¹ KP trwa od dnia 1.06.1976 r.”. Wywody te są błędne, bo z art. 23¹ § 1 KP wynika wprawdzie, że w okolicznościach wskazanych w tym przepisie pracownik pozostaje w dotychczasowym stosunku pracy ale to nie znaczy, iż łączy go on nadal z tym samym pracodawcą. W przepisie art. 23¹ § 1 KP przyjęto konstrukcję niezmienności stosunku pracy (trwania stosunku pracy o niezmienionej treści), nie przyjęto jednakże fikcji, iż stosunek ten trwa nadal z tym samym pracodawcą. Z art. 23¹ KP nie wynikają uprawnienia pracownika do nieodpłatnych akcji, bo choć uprawnienie to jest ściśle związane ze stosunkiem pracy, to jednak nie jest objęte jego treścią i ma odrębną podstawę prawną określoną przez ustawę o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Przepis art. 23¹ KP mógłby mieć znaczenie w rozstrzyganej sprawie gdyby art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych do niego odsyłał, czego jednakże artykuł ten nie czyni. Mowa jest w nim o zatrudnieniu w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym, a więc u ściśle określonego pracodawcy, a nie w ramach określonego stosunku pracy (który zachowując swoją ciągłość może być tym samym stosunkiem pracy u różnych pracodawców). Trzeci nurt argumentacji nawiązuje do art. 79 ust. 3 ustawy o NBP, z którego wynika, że pracownicy jednostek organizacyjnych NBP włączonych w

skład banków stają się z mocy prawa pracownikami tych banków. Według powoda przepis ten „daje samodzielny podstawę do domagania się zaliczenia całego okresu pracy w NBP do okresu uprawniającego do nabycia akcji. Zmiana pracodawcy, dokonana niezależnie od woli pracownika, a wynikająca z samej ustawy - powinna dawać przeniesionemu pracownikowi wszelkie uprawnienia wynikające, czy wiążące się ze stosunkiem pracy”. Według art. 79 ust. 3 ustawy o NBP pracownicy określonych jednostek organizacyjnych, których listę ustalił Prezes NBP, stali się z mocy prawa pracownikami banków państwowych, a to oznacza, iż przepis ten w gruncie rzeczy wprowadził - z pewnymi modyfikacjami - analogiczną zasadę do tej, którą przewiduje art. 23¹ KP, z tym że jako przepis szczegółowy ma on pierwszeństwo przed unormowaniem art. 23¹ KP. Wynika z niego, że określeni pracownicy NBP stali się z mocy prawa pracownikami banków państwowych, a więc że treść ich stosunków pracy nie uległa zmianie oraz że stosunki te nadal trwają, natomiast nie oznacza to, iż nadal są (byli) oni pracownikami NBP, czy też, że są jednocześnie pracownikami NBP i określonych banków państwowych. Z tego tytułu istnieje ciągłość ich sytuacji i uprawnień pracowniczych, nie ma to jednak znaczenia dla ich uprawnień do nieodpłatnych akcji, bo nie stanowią one elementu treści stosunku pracy, choć są z nim związane. Te same więc racje, które przemawiają przeciwko wywodzeniu uprawnień powoda z art. 23¹ KP są aktualne także i w przypadku odwoływania się przez niego do art. 79 ust. 3 ustawy o NBP. Prowadzi to do wniosku, że ani ze wskazanego przez powoda art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, ani art. 23¹ KP, ani też z art. 79 ust. 3 ustawy o NBP, nie wynika, że do jego okresu zatrudnienia stanowiącego podstawę określenia liczby przysługujących mu nieodpłatnie akcji można było doliczyć okres jego pracy u pracodawcy (w NBP), który poprzedzał jego zatrudnienie w banku państwowym, który następnie został skomercjalizowany (przekształcony w spółkę). Zgodnie z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o łączeniu i grupowaniu niektórych banków w formie spółki akcyjnej (Dz.U. Nr 90, poz. 406 ze zm.) pracownikom banku należącego do grupy bankowej, zatrudnionym w tym banku w dniu konsolidacji sprawozdań finansowych albo zatrudnionym w bankach należących do grupy w dniu ich przekształcenia z banku państwowego w spółkę akcyjną, przysługuje prawo nabycia akcji banku dominującego, na zasadach określonych w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.). Z chwilą uchylecia ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych przez ustawę o

komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (art. 75, art. 63) nabycie akcji przez pracowników wskazanych w art. 19 ust. 2 ustawy z 1996 r. o łączeniu i grupowaniu niektórych banków w formie spółki akcyjnej powinno następować na podstawie zasad określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, a to między innymi oznacza, że przy ustalaniu okresu zatrudnienia, od którego zależy liczba akcji należnych pracownikowi bez zapłaty (zaliczenie do określonej grupy), zastosowanie ma art. 36 ust. 4 tej ustawy. Przy zastosowaniu tego przepisu do powoda - jak wspomniano - nie doszło do jego naruszenia, a to oznacza, że zasadniczy zarzut kasacji jest bezpodstawny. Przepis ten nie stwarza bowiem możliwości zaliczania do okresu zatrudnienia okresów pracy u innych pracodawców niż komercjalizowane przedsiębiorstwo państwowe (komercjalizowany bank państwowy) i spółka, która z niego powstała. Konsekwencją tego jest stwierdzenie, że zachowanie się strony pozwanej nie nosiło cechy bezprawności - jak przyjął to Sąd Apelacyjny - a to oznacza, iż bezzasadny jest kasacyjny zarzut naruszenia art. 415 KC. Ponieważ okres zatrudnienia powoda został ustalony zgodnie z regułą zawartą w art. 36 ust. 4 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych wobec tego nieusprawiedliwiony jest także zarzut naruszenia § 1 ust. 1 i § 2 ust. 2 rozporządzenia z 3 kwietnia 1997 r. Pierwszy z tych przepisów przewiduje, że uprawnieni pracownicy nabywają nieodpłatnie akcje w równej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa państwowego. W kasacji w istocie nie wskazano na czym naruszenie tego przepisu polegało. Podobnie jest z przepisem § 2 ust. 2 rozporządzenia z 3 kwietnia 1997 r., który stanowi, że zaliczenie uprawnionych pracowników do grupy następuje na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, potwierdzonego zaświadczeniami wydanymi przez komercjalizowane przedsiębiorstwo i spółkę powstałą w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Powodowi wydano wymagane zaświadczenie i na tej podstawie zaliczono go do określonej grupy, co oznacza, że nie doszło do naruszenia wskazanego przepisu, tym bardziej, że treść zaświadczenia odpowiada regule wynikającej z przepisów art. 36 ust. 4, a także z § 1 ust. 2 i § 2 ust. 2 rozporządzenia z 3 kwietnia 1997 r., posługujących się konsekwentnie ustawowym sformułowaniem „okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa państwowego”.

Bezpodstawne są również zarzuty naruszenia art. 231 KPC oraz art. 233 KPC. W myśl art. 393¹ pkt 2 KPC kasacja może być oparta na zarzucie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli wykazane zostanie w niej, że naruszenie określonego przepisu czy przepisów procesowych mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tego zaś wniesiona do Sądu Najwyższego skarga powoda nie zawiera. Ponadto pisze się w niej, że na podstawie art. 231 KPC powinno zostać przyjęte określone domniemanie prawne podczas gdy przepis ten upoważnia sąd do posłużenia się domniemaniem faktycznym. Wreszcie w związku z zarzutem naruszenia art. 233 KPC należy stwierdzić, że Sąd drugiej instancji bezpośrednio sam przepis tego nie stosował, a to oznacza że zarzut jego naruszenia został wadliwie zaadresowany. Ponadto ze sposobu jego uzasadnienia w kasacji wynika, że stronie powodowej raczej idzie o bezpodstawność kwalifikacji prawnej przyjętej jako podstawa rozstrzygnięcia (wykluczenia, że nie miało miejsca przejęcie przez Bank D. określonej części struktury NBP), nie zaś o ocenę wiarygodności i mocy dowodów, czego dotyczy art. 233 § 1 KPC. Trudno uznać, że Sąd pierwszej instancji przyjął, że określony protokół, o którym mowa w kasacji, jest niewiarygodny jako dowód w sprawie. Oceniał jedynie, że na jego podstawie nie można sformułować twierdzenia, iż doszło do powstania oddziału Banku D. z jednostki organizacyjnej NBP wskazywanej przez powoda, co nie ma bezpośrednio związku z oceną wiarygodności samego środka dowodowego, a polega jedynie na dokonaniu określonej kwalifikacji prawnej faktów ustalonych w sprawie na podstawie przeprowadzonych dowodów (odrzuconiu na ich podstawie, że doszło do przejęcia w takim rozumieniu jak przyjmuje powód, tj. przejęcia jednostki organizacyjnej NBP, którą należy traktować jako przedsiębiorstwo w pojęciu art. 55¹ KC).

Spośród zarzutów kasacji trafny jest zarzut błędnej wykładni art. 361 KC. Sąd Apelacyjny stwierdził bowiem, że powód nie poniósł szkody bo nie zakupił na giełdzie z własnych środków „takiej liczby akcji, której nie otrzymał nieodpłatnie”. Według tego Sądu nie poniósł również szkody w postaci utraconych korzyści ponieważ akcje nabyte nieodpłatnie przez uprawnionych pracowników nie mogą być przedmiotem obrotu przed upływem dwóch lat od dnia zbycia przez Skarb Państwa pierwszych akcji na zasadach ogólnych. Nie jest to stanowisko trafne, gdyż akcje jako rodzaj papierów wartościowych mają określoną wartość majątkową i to także wtedy, gdy w stosunku do nich istnieją ograniczenia w możliwości ich sprzedaży. Pozbawienie uprawnionego pracownika należnych mu nieodpłatnie akcji stanowi szkodę w rozumieniu art. 361 § 2 KC niezależnie od tego, czy zakupił on je z własnych środków na giełdzie

oraz czy istnieją czasowe ograniczenia w możliwości zbywania tych akcji. Prowadzi to do wniosku, że wyrok Sąd Apelacyjny w zakresie w jakim w jego uzasadnieniu twierdzi się, że z uwagi na regulację art. 361 KC powód nie poniósł szkody (strona nie wyrządziła mu szkody, bo odmowa przyznania nieodpłatnych akcji pracowniczych z samej niejako istoty nie stanowi dla strony ani straty ani utraty korzyści), jest wadliwy. Mimo wszakże wadliwego uzasadnienia wyroku w tym zakresie jego rozstrzygnięcie jest prawidłowe, gdyż zachowaniu strony pozwanej nie można przypisać bezprawności (a bez bezprawności nie ma odpowiedzialności z art. 415 KC ani też z art. 471 KC), zgodnie zaś z art. 393¹² in fine Sąd Najwyższy oddala kasację także wtedy, gdy zaskarżony wyrok mimo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu. Zaskarżony przez powoda wyrok mimo częściowo błędnego uzasadnienia jest zgodny z prawem, bo strona pozwana słusznie odmówiła uwzględnienia w okresie zatrudnienia powoda, od którego zależała liczba przyznanych mu nieodpłatnych akcji, okresu jego pracy w NBP, a wobec tego to jej zachowanie nie było działaniem bezprawnym i w konsekwencji oddalenie przez Sąd drugiej instancji apelacji było zasadne.

Nie jest trafny także kasacyjny zarzut naruszenia art. 102 KPC. Warunkiem jego zastosowania jest istnienie „szczególnie uzasadnionego wypadku”, co oznacza - z woli ustawodawcy - pozostawienie sądowi stosunkowo szerokiego marginesu swobody oceny, czy i w jaki sposób przepis ten zastosować. Na podstawie okoliczności wskazanych w uzasadnieniu kasacji nie wydaje się, by zakres tej swobody został przekroczony. Istotniejsze wszakże tu jest to, że postanowienia sądu w sprawie kosztów postępowania, także wtedy, gdy są to rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji, nie mogą być skarżone kasacją. Zgodnie z ukształtowanym już orzecnictwem Sądu Najwyższego rozstrzygnięcie o kosztach postępowania z uwagi na jego akcesoryjny charakter nie mieści się w pojęciu sprawy w rozumieniu art. 392 § 1 KPC i wobec tego nie służy od niego kasacja.

Z powyżej wskazanych względów Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji wyroku.

=====